

Avaluació de l'acció tutorial en els alumnes de primer curs d'Infermeria

Valls, Roser; Monegal, Mariona; López, Carme

Professores Titulars de l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona

L'Escola d'Infermeria de la UB està realitzant de forma sistemàtica, tutories als seus alumnes des del curs 1994/95. En aquest estudi es presenta l'avaluació de les tutories de primer curs realitzada durant 1998/99.

És un estudi descriptiu transversal. Les dades s'han recollit a partir d'una enquesta d'opinió que es va passar a tots els alumnes tutoritzats i s'han analitzat per mitjà del paquet estadístic SPSS.

El 94% dels estudiants creu que les tutories són necessàries.

Paraules clau: Infermeria, tutories, avaluació

INTRODUCCIÓ

A l'Escola d'Infermeria de la UB es venen realitzant de forma sistemàtica, tutories als seus alumnes des del curs 1994/95, impulsades per l'aplicació de la reforma dels plans d'estudis. El nou pla d'estudis (1992) va introduir importants canvis curriculars com ara: tipus d'assignatures (troncals, obligatòries, optatives i de lliure elecció) o d'organització (dos semestres/curs)... que mostraren la necessitat d'una acció tutorial per tal d'orientar als estudiants. Aquest primer projecte de tutories es dugué a terme des del Consell d'Estudis i amb el suport del Gabinet d'Avaluació i Innovació Universitària (GAIU) de la UB. Prèviament a aquestes tutories també s'havien realitzat algunes experiències tutorial: seguiment de pràctiques, sessions d'iniciació als estudis i d'orientació acadèmic-professional, etc. però es feien de forma puntual i sense formar part d'un projecte. D'ençà el 1994 s'han realitzat avaluacions periòdiques del sistema tutorial amb l'objectiu d'aconseguir un model eficaç adaptat als recursos disponibles i les necessitats reals de l'estudiantat d'Infermeria. Per això s'han realitzat modificacions passant d'una tutoria curricular a una tutoria per curs (especialment reforçada a primer), i de la implicació de tot el professorat titular a només professors voluntaris. Aquests canvis són conseqüència de la dificultat per a trobar professors voluntaris durant molts cursos, ja que les tutories representen una activitat afegida a la docència, sense reconeixement en el Pla d'Ordenació Acadèmica (POA) ni cap altre tipus de compensació.

Aquest reajustament es va realitzar considerant l'opinió dels tutors i dels alumnes representants en el Consell d'Estudis, els quals van detectar que el moment clau per a les tutories era al llarg del primer curs, atès que l'alumne de nou ingrés s'enfronta a les múltiples possibilitats que ofereix la UB per a realitzar: assignatures de lliure elecció, optatives, cursos que es poden reconèixer, etc. L'alumne de primer ha d'organitzar llur itinerari curricular segons les seves possibilitats individuals, sense oblidar que ha d'aconseguir un mínim de crèdits que garanteixin la seva permanència a l'Escola d'Infermeria.

Hores d'ara s'ofereixen quatre sessions de tutories grupals (15-20 alumnes per tutoria) estandaritzades i les tutories individuals que calguin als estudiants que necessitin d'una orientació específica.

Les tutories grupals pretenen ser un espai on els alumnes puguin expressar dubtes, dificultats, interessos i puguin trobar una orientació adequada. A més a més, s'aprofita la sessió per tractar els següents temes concrets:

La primera tutoria es realitza dins de la *Jornada d'Acollida* als estudiants de nou ingrés, que es realitza un dia abans d'iniciar les classes i on té lloc: la presentació i horaris del tutor, l'explicació de la funció tutorial, i la complimentació de la fitxa de l'alumne, amb les dades necessàries per fer el seguiment posterior.

La segona tutoria es realitza a finals del primer semestre i té com objectius: recordar les normes essencials dels exàmens finals, insistir en la realització de crèdits de lliure elecció, estimular i recordar la importància de presentar comunicacions a congressos (a la primavera es realitzen les Jornades d'Estudiants d'Infermeria).

La tercera tutoria es realitza després de les qualificacions del primer semestre i la seva fita és: detectar els alumnes que han tingut dificultats per a superar el primer semestre i orientar-los en l'adquisició de les tècniques d'estudi adients ofertes amb el suport del Gabinet d'Orientació Universitària (GOU).

La quarta i última tutoria es realitza a finals de maig o principis de juny i en ella el tutor s'acomia i indica el nou tutor del proper curs que sempre serà un professor del curs i grup a què pertanyi l'estudiant. A partir del segon curs els tutors són *de referència*, és a dir, no citaran a cap reunió grupal o individual, però els alumnes poden acudir a la tutoria quan ho necessitin. Per valorar la utilitat d'aquesta acció tutorial en el primer curs acadèmic durant el curs 98/99, es va realitzar un estudi a partir d'una enquesta d'opinió adreçada als estudiants.

MATERIAL I MÈTODE

Es va confeccionar una enquesta curta (taula 1) adreçada a tots els estudiants tutoritzats. L'enquesta es va passar al final d'un examen d'una assignatura troncal, per tal de tenir la màxima presèn-

cia d'estudiants i obtenir el major número possible de respostes. Es va realitzar un estudi descriptiu transversal i les dades s'analitzaren per mitjà del paquet estadístic SPSS. El nombre d'estudiants tutoritzats era de 296 i la taxa de respostes és de 250. La valoració dels ítems es realitzà entre 1=poc i 7=molt.

Taula Questionari

- *Considerereu necessàries les tutories a primer curs?*
- *A quantes tutories heu estat convocat enguany?*
- *A quantes tutories heu anat?*
- *A quantes tutories individuals heu anat de forma espontània?*
- *En cas de no haver assistir a una tutoria marqueu la causa.*
- *Quins temes considereu imprescindibles tractar des de la primera tutoria?*
- *Habitualment on aclareix els seus dubtes o completa informació? (1=poc, 7=molt)*

RESULTATS

La gran majoria d'estudiants, un 94% (N 250), creu que són necessàries les tutories en el primer curs (fig. 1)

El programa de tutories recomana que el tutor convoqui els seus estudiants en quatre ocasions. Mitjançant la pregunta 2 es realitzava un control indirecte sobre la complimentació per part dels tutors. Com es pot comprovar a la taula 2 un 63% dels estudiants han estat convocats entre 2 i 5 vegades.

Taula Nombre de tutories convocades

Nº de vegades	Freqüència	Percentatge vàlid
0	32	13,9
1	53	23
2	98	42,6
3	43	18,7
4	3	1,3
5	1	0,4
Perduts	20	-
Total	230	100

Amb la pregunta 3 es pretenia diferenciar les tutories a les que ha estat convocat l'estudiant de les tutories a les quals hi ha assistit, ja que en algunes ocasions l'alumne, tot i sabent que hi ha una tutoria, no hi assisteix. Es detecta que el 77% dels estudiants han assistit a tutories i d'ells el 45% hi ha anat un cop i el 32% entre dos i cinc cops (fig. 2)

La falta d'assistència a tutories (pregunta 5) és un aspecte a esmenar i d'aquí la importància de conèixer-ne les causes. Els resultats exposats a la taula 3 posen de manifest dos aspectes majoritaris: un 32,9% que desconeixien el dia de la convocatòria i un 14,4% no hi havia assistit per coincidir amb horari de classes.

Taula 3. Causes de no assistència a tutories

Motiu	Freqüència	Percentatge vàlid
No saber dia convocatòria	55	32,9
Coincidir horari classe	24	14,4
No problemes a resoldre	34	20,4
Altres	54	32,3
Perduts	83	—
Total	250	100

En relació a l'assistència a les tutories individuals (pregunta 4) les dades aportades a la taula 4 mostren clarament que la majoria (77,7%-178) no han anat mai a una tutoria individual, mentre que un 22% han anat entre 1 i 6 vegades.

Taula 4. Nombre d'assistències a tutories individuals

nº de vegades	Freqüència	Percentatge vàlid
0	178	77,7
1	33	14,4
2	8	3,5
3	8	3,5
4	1	0,4
6	1	0,4
Perduts	21	—
Total	250	100

Altre aspecte que tenia gran interès era descobrir els temes que els estudiants consideraven important de tractar des de la primera tutoria. Pràcticament tots els temes que s'intuïen podien preocupar els alumnes, foren valorats com a imprescindibles a tractar en les sessions, essent la mitjana general propera al 4, d'una puntuació de l'1 al 5. (taula 5)

Taula 5. Temes importants per a tractar a les tutories

TEMES	nº de respostes	mitjana (d'1 a 5 punts)
Lliure elecció	248	4
Pràctiques	245	3,95
Prerequisits	246	3,95
Opatives	245	3,71

També interessava conèixer els llocs on els estudiants busquen o completen informació i es comprova que habitualment l'estudiant aclareix dubtes majoritàriament amb altres estudiants (x = 4,66) o amb el professorat (x = 3,84). Solucionar dubtes a les tutories obté una mitjana de 2,29 (taula 6).

Taula 6. Punts d'informació

Informació	nº de respostes	mitjana (d'1 a 5 punts)
Altres estudiants	250	4,66
Professorat	250	3,84
Secretaria Centre	232	2,55
Tutories	229	2,29
Of. d'atenció a l'estudiant*	232	2,21
Cap d'Estudis	225	1,59

*L'Oficina d'Atenció a l'Estudiant, és un servei que durant dies a la setmana informa i assessora els estudiants sobre diferents temes. La majoria de consultes es resolten des de l'Oficina i la resta es remèn a la Cap d'Estudis. L'Oficina funciona gràcies a la col·laboració de dos estudiants per semestre i d'una professora titular.

DISCUSSIÓ

En aquest estudi s'observa que els estudiants consideren de forma gairebé unànime la necessitat de la tutoria en el primer curs ja que el 94% afirma que les tutories són necessàries (fig. 1).

Els temes que els estudiants han considerat d'importància per a tractar a les sessions coincideixen totalment amb les nostres percepcions: crèdits de lliure configuració, pràctiques, prerequisits, optatives i desenvolupament curricular (taula 5). Els alumnes resolen la majoria dels seus problemes acadèmics (horaris, períodes de pràctiques, lliurament de treballs, seminaris...) intercanviant informació entre ells mateixos o consultant els professors implicats. També manifesten altres dificultats -en un nombre menor, però no menys importants- relacionades amb crèdits de lliure elecció, optatives... que només poden resoldre's a les tutories, amb els tutors que s'han documentat adequadament per donar la informació o indicar el camí oportú a seguir en cada situació (taula 6). S'han detectat problemes en l'assistència a tutories degut al desconeixement de la convocatòria o la coincidència d'aquestes amb l'horari lectiu. Només un 20% dels estudiants indiquen que en algun moment no hi han assistit, perquè no tenien dificultats a resoldre (pregunta 5). Pensem que aquest fet justifica la contradicció existent entre la valoració de les tutories per un 94% dels estudiants i l'assistència real. Un 45% han assistit a una tutoria, el 32% hi ha assistit entre 2 i 4 vegades (taula 4). Constatats aquests problemes d'assistència, fóra necessari realitzar alguns ajustaments en l'acció tutorial futura. Primerament, i davant les dificultats de conèixer el dia de convocatòria de les reunions de tutoria potser haurien de ser convocats per correu. A més, és necessari cuidar l'adjudicació dels estudiants (segons torn) als tutors, perquè puguin citar-los fora de l'horari de classe. Les tutories són un suport valorat positivament. Per a l'alumne signifiquen unes sessions informatives, en grups reduïts, de temes que li resulten complexos i a més a més té la garantia del suport d'un professor tutor durant el curs. Per oferir-les correctament el docent necessita d'una orientació específica, a mb reunions periòdiques i un guió de les activitats a realitzar. En aquesta línia s'han organitzat les I Jornades de Formació de Tutors, realitzades els dies 31 de gener i 1 de febrer de 2000 conjuntament amb la Facultat de Farmàcia i amb el suport del GOU perquè el tutor pugui assumir amb destresa i eficàcia la seva funció, tant per a transmetre la informació dels temes rellevants, com per a saber captar les

dificultats d'aquells casos especials, perfils de l'alumnat que no s'adapten a l'estàndard i així poder fer un seguiment més proper tot donant el suport o orientació adients per a l'obtenció de resultats satisfactoris en els seus estudis. La nostra experiència mostra fins el moment, que quatre tutories estandaritzades són suficients en general per a orientar l'alumne i resoldre la majoria dels conflictes presentats. Hem verificat que existeix un petit percentatge d'alumnes brillants que necessiten d'una orientació especial per poder desenvolupar millor tot el seu potencial. També existeixen alumnes que tenen dificultats per a seguir les matèries per motius diversos (estudis previs, situació personal, treball, família...) i necessiten d'una orientació específica en problemes concrets. En ambdues situacions és necessària una atenció individualitzada que pot oferir, sens dubte, un professor-tutor (taula 3). Des de la tutoria es donen directrius generals i específiques segons el tema tractat. El fet de ser grups reduïts, d'entre 15 i 20 alumnes per professor, permet una estreta interrelació entre tots els membres del grup, fet que facilita el diàleg per a transmetre informació: formular preguntes i adoptar les solucions pertinents a les diferents demandes: a qui adreçar-se?, on obtenir més informació?, què fer?... També permet detectar situacions conflictives, personals o institucionals, de forma precoç i posar-hi remei, o bé reconduir-les. Situacions que d'una altra manera quedarien diluïdes en grup gran i es farien paleses a posteriori, quan ja no hi ha remei o aquest és més difícil.

Per últim, cal destacar que la cultura de la tutoria no té molta tradició en el nostre àmbit universitari, atès que compta amb pocs anys d'experiència, però amb tota seguretat, dintre d'uns cursos i aplicades les correccions oportunes, es poden convertir en un instrument imprescindible d'informació, orientació i suport a l'estudiant, sempre que la institució universitària reconegui als professors implicats en el programa, sinó aquesta acció tutorial pot no tenir continuïtat.

BIBLIOGRAFIA

- Alvarez M, Bisquerra R. (coord) Manual de orientació y tutoria. Barcelona: Praxis Wolters Kluwer cop, 1996.
- Antón, P. "Tutorías individualizadas. Una experiencia en la enseñanza de enfermería" *Enfermería Clínica*. VI(6): 255-259 .
- Arnaiz P., Isus S. La tutoria, organización y tareas. Barcelona: Graó de Serveis Pedagògics, 1995.
- Dolmans DH, Wolhagen IH van der Vleuten Motivational and cognitive processes influencing tutorial. *Academic Medicine*. 73(10 suppl): s22-4, 1998 oct.
- Monegal M. Introducció al SPSS: Manipulació de Datos y Estadística Descriptiva. Barcelona: Textos docents . Edicions Universitat de Barcelona, 1999
- Mora, JA. Acción tutorial y orientación educativa. 3ª ed. Madrid: Editorial Narcea, 1991.
- Schön A. La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones. Madrid. Paidós MEC, 1992 .